

Rozhledy matematicko-fyzikální

Ivo Volf

Ostrov Robinsona Crusoe

Rozhledy matematicko-fyzikální, Vol. 89 (2014), No. 1, 28–32

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/146562>

Terms of use:

© Jednota českých matematiků a fyziků, 2014

Institute of Mathematics of the Czech Academy of Sciences provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This document has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://dml.cz>

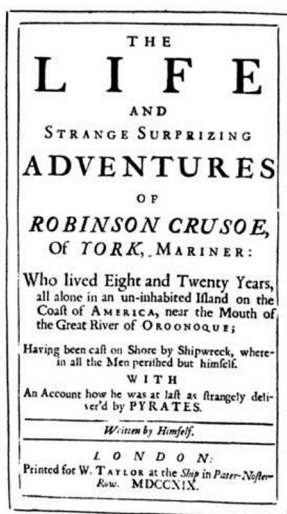
PRO ŽÁKY ZÁKLADNÍCH ŠKOL

Ostrov Robinsona Crusoe

Ivo Volf, Univerzita Hradec Králové

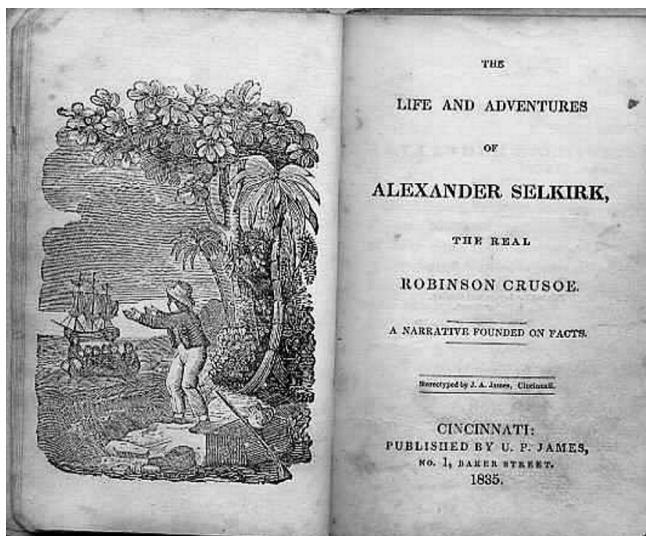
Abstract. The author returns to his youth, when he read the book about Robinson Crusoe and tried to find in maps the island, where the main character spent several years after the shipwreck. It turns out that the fortunes of the real sailor Alexander Selkirk were slightly different and took a slightly different place.

Robinson Crusoe je hrdinou románu, který napsal Daniel Defoe a který vyšel v prvním anglickém vydání (obr. 1) již v roce 1719 pod názvem *Život a zvláštní podivná dobrodružství Robinsona Crusoa, námořníka z Yorku*. První český překlad [1] byl publikován v roce 1797 a od té doby román vyšel ve více než stovce vydání, byl také překládán různými českými překladateli, kteří se opírali o německé či anglické vydání. S anglickým originálem této knihy se můžeme seznámit na stránkách známého čtenářského programu Gutenberg – project eBook Gutenberg [2].

Obr. 1: První vydání knížky o Robinsonovi Crusoe z roku 1719

Autor byl inspirován příhodami skotského námořníka Alexandra Selkirka, který se narodil v roce 1676 a který žil jako konfliktní mladík, jenž se ve svých 19 letech snažil zbavit neblahých následků svého chování tím, že v roce 1695 utekl na moře. V roce 1703 se připojil k výpravě slavného mořeplavce a objevitele Williama Dampiera (1652–1715), jehož jméno je spojováno s objevováním Austrálie a který uspořádal řadu cest po jihovýchodní Asii. Alexander Selkirk byl po neshodách s kapitánem lodi, na které sloužil, vysazen za trest na pacifickém pustém ostrově Más a Tierra v souostroví Juana Fernándeze (přejmenovaném později v roce 1966 na Ostrov Robinsona Crusoe), a to s velmi skrovným vybavením, avšak dovolujícím přežití. S sebou mu dali prý trochu oblečení, ložního prádla, pušku s náboji, různé nástroje, bibli a tabák. Zpočátku doufal, že ho zachrání kolem plující loď, nakonec si však na ostrově zařídil život pro dlouhodobý pobyt, prožil tam dobu čtyř let a čtyř měsíců, až nakonec byl zachráněn v únoru roku 1709 Woodesem Rogersem, kapitánem lodi Duke, kterou řídil William Dampier. Vrátil se pak ke své námořní službě a zemřel na lodi Rooyal Weymouth, pravděpodobně na žlutou zimnici, v ranních hodinách dne 13. prosince 1721, ve svých 45 letech. Byl pohřben na moři u západního pobřeží Afriky. Skutečný životopis Alexandera Selkirka vyšel v roce 1835 (obr. 2, 3).

Obr. 2: Životopisná knížka o námořníkovi Alexandrovi Selkirkovi z roku 1835

Obr. 3: Na památku námořníka Alexandra Selkirka

Protože je často knížka o příběhu Robinsona Crusoe uváděna mezi povinnou četbou ze světové literatury pro vykonání maturitní zkoušky z českého jazyka a literatury, odpoutáme se od děje a ponecháme čtenáři, aby se s touto velmi zajímavou knížkou, která nadchla mnoho mladých lidí po celém světě a inspirovala i autory a režiséry divadelních i filmových adaptací, seznámil sám. My se věnujeme tomu, abychom poznali místopis dějiště této knihy. Když jsem se jako dítě snažil umístit děj knížky do mapy, vždycky jsem narazil na skutečnost, že v knížce nejsou konkrétní údaje pro tuto identifikaci. Autor knihy umístil děj svého příběhu na neurčité místo. V době encyklopedie Wikipedia a možností GoogleEarth3D jsem dostal možnost zavítat do prostorů, kde možná žil skutečný předchůdce literárního Robinsona.

Obr. 4: Mapka románového ostrova, kde žil Robinson Crusoe

Úkol 4. Kdyby Robinson vylezl na nejvyšší horu ostrova, jak daleko by mohl dohlédnout? A jak daleko je vidět z nejvyšší hory ostrova Alexander Selkirk?

Náznak řešení: Když si nakreslíme řez zeměkoulí, procházející ve směru poledníku, potom dostaneme v jednoduchém modelu kulové Země kružnici, ale Robinson při pozorování okolí svého ostrova se bude nacházet ve výšce h nad hladinou moře a uvidí do vzdálenosti d , která se příliš neliší od délky oblouku kružnice, procházející přibližně místem pozorovatele a místem na obzoru, kam dohlédne. Užitím Pythagorovy věty se dostáváme pro výšku asi 1 km ke vztahu $d = \sqrt{2Rh}$, kde $R = 6\,371$ km je poloměr Země. Vychází nám 113 km. Na ostrově Alexander Selkirk je nejvyšším bodem hora Cerro de Los Inocentes, která se tyčí do výše 1 329 m nad mořskou hladinou; z ní by bylo vidět až do vzdálenosti 130 km. Dohlednost by však byla silně ovlivněna oblačností a mořským oparem. Robinson měl také velmi malé možnosti k tomu, aby na sebe upozornil námořníky na případně kolem plujících lodích.

Úkol 5. Cestovní kanceláře turistického ruchu využívají skutečnosti, že na ostrově žil kdysi Robinson Crusoe, k lákání turistů na ostrov, na němž je přírodní rezervace. Najděte si na internetu stránku [3], již prostudujte. Stanovte rychlost letadla nebo lodi, jimiž se můžete dostat z města Valparaiso na tento ostrov.

Náznak řešení: Tentokrát je úkol spíše literární než fyzikální. Na internetové stránce najdete text ve dvou jazycích – španělsky a anglicky. Seznámíte se tak velmi podrobně s turistickými zajímavostmi, spojenými s ostrovem i s historií pobývání Robinsona Crusoe.

Literatura

- [1] Defoe, D.: *Život a zvláštní podivná dobrodružství Robinsona Crusoa, námořníka z Yorku*. 1797.
- [2] http://www.gutenberg.org/catalog/world/readfile?fk_files=1644525
- [3] <http://www.thisischile.cl/Recursos/documento/08.pdf>
- [4] http://en.wikipedia.org/wiki/Robinson_Crusoe3D
- [5] http://en.wikipedia.org/wiki/Robinson_Crusoe_Island
- [6] <http://GoogleEarth3D>